

KANSALAISTOIMINTA, KUTSUMUSTA, KUMPPANUUTTA VAI FASADIN PÖNKITTÄMISTÄ?

AARO HARJU (2003)

Yhteisellä asialla. Kansalais-toiminta ja sen haasteet.

Kansanvalistusseura.

Suomalaisen hyvinvoinnin kehityksen historiaa ei voi kirjoittaa ilman kansalaisjärjestöjen toiminnan kuvausta ja ilman talokotoiminnan merkityksen arviointia. Molemmat ovat ratkaisevalla tavalla olleet kartuttamassa suomalaista hyvinvointia ja ovat suomalaisen kulttuurin erityispiirteitä.

Mutta mikä on kansalaisjärjestöjen tulevaisuus?

Kokenut järjestöjohtaja Aaro Harju on kirjoittanut kansalaistoiminnasta kirjan, jonka lukija varmasti tunnistaa asiantuntijan työksi.

Harjun kirja koostuu kansalaistoiminnan määrittelystä ja kuvaamisesta sekä tulevien haasteiden ja kehittämiskohteiden esille nostamisesta. Kirjan alkuosa on hieman kuivahko ja luettelonomainen, turhia sivistyssanoja vilisevä. Tulevaisuusosa on jo vauhdikkaampaa ja pohdiskeluvampaa.

Kansalaistoiminnan ytimen Harju sanoo olevan ihmisessä. Työ on työtä ihmisen hyväksi ja hyvin toimivassa kansalaisyhteiskunnassa ihminen ja hänen parhaansa on Harjun mukaan ykkösasia. Rohkenisin laajentaa ajatuskulmaa luontoon ja ympäristöön ja rinnastaa ne ihmisen kanssa tasavertaiseksi. Molemmat ovat keskinäisessä riippuvuussuhteessa. Tulevaisuudessa ihmisen on puolustettava yhä selkeämmin luontoa ja ymmärrettävä, että

lyhyellä aikaperspektiivillä ihmisen hyvä ei välttämättä ole luontoystävällistä. Kansalaistoiminta saaneekin uutta ilmettä egoistisen näkemyksen jäädessä sivummalle.

Yleinen kiinnostuneisuus, halu auttaa, oppia, saada uusia ystäviä, vastapaino työlle, halu osallistua ja halu vaikuttaa ovat Harjun mukaan kansalaistoimintaan motivoivia asioita. Harju pohtii varsin ansiokkaasti kansalaisjärjestötyön kannalta olennaista yhteisöllisyyden vahvistamista ja sosiaalisen pääoman kartuttamista yksilöllisyyden ihannoimalla aikakaudella. Suomalainen arvostaa yksilöllisyyttä mutta kaipaa ja tarvitseeikin yhteisöllisyyttä. Mitä tämä merkitsee kansalaisjärjestöjen tulevaisuudelle? Harju päätyy johtopäätökseen: ”Kun kansalaistoimijat oppivat luomaan yksilöllistä yhteisöllisyyttä sosiaalisten verkostojen ja vuorovaikutuksen, symbolisten ja myös jatkuvasti uudistuvien toiminnallisten yhteisöjen avulla, he voivat palauttaa merkittävällä tavalla hiipunutta yhteisöllisyyttä ja tarjota oman panoksensa kaivattuun yhteisöllisyyden vahvistumiseen”.

Harju olisi voinut sisällyttää kirjaansa vielä eräitä kansalaistoiminnan arjen kysymyksiä kuten miten edistää talkootoimintaa; sehän on vapaaehtoisuustyön kanssa kansalaistoiminnan helmi (Harju ei käsittele näiden keskinäistä eroa). Tätä samoin kuin arvonlisäverotuksen problematiikkaa pitäisi pohtia samaan tapaan kuin Harju käsittelee kansalaisjärjestöjen työ-

listämispolitiikkaa ja sosiaalisen pääoman lujittamista sekä yhteisöllisyyden kartuttamista. Hän olisi voinut niin ikään tarkastella myös nykyistä lainsäädäntöä ja tehdä ehdotuksia lakien uudistamiseksi siten, että julkinen valta tukisi nykyistä enemmän kansalaistoimintaa. Lainsäädäntötoimilla voidaan tukea kansalaistoimintaa. Nykyisin on olemassa monia lakeja, jotka itse asiassa rajaavat turhaan kansalaisjärjestöjen toimintaa. Arvonlisäverolaki käy esimerkistä.

Harju on lukenut kiitettävän määrän alan kirjallisuutta ja siteeraa ahkerasti tutkimusten tuloksia mm. kansalaistoiminnasta. Tutkimusten mukaan Suomeen ei olisi vielä muodostunut kansalaisyhteiskuntaa. Valitettavasti Harju ei antaudu syvällisesti erittelemään tälle ilmiölle syitä. Miksi eliitin ja kansalaisten vuorovaikutus on heikkoa, onko eliitti liian yhtenäinen kuten mm. professori Ilkka Ruostesaari on todennut. Miten syvälle media on uinut eliittiin ja näin ollen on esteenä avoimelle vuoropuhelulle. Itsellänikin on tiedossa tapauksia, jolloin media on estänyt kansalais-asiantuntija vuoropuhelukeskustelun. Lääke kansalaisyhteiskunnan toimivuuteen on Harjun mukaan poliittisen vallan ja kansalaistoiminnan yhteisissä ponnistuksissa. Niiden rinnalle kannattaisi nostaa median vastuu.

Harju päätyy näkemykseen, että aktiivinen kansalaisuus vahvistunee nykyisestä tulevina vuosina, koska suomalaiset ovat entistä tietoisempia oi-

keuksistaan, entistä osaavampia ja rohkeampia vaikuttamaan. Tämän voi uskoa. Mutta mitä tapahtuu vanhoille, aatteellisen ideologiaan varaan syntyneille kansalaisjärjestöille? Se jää avoimeksi. Nuorisoseuraliike, marrantajärjestö, kotiseutuliike,

nämä yli satavuotiaat massaliikkeet voivat jatkaa toimintaansa, sikäli kun pysyvät ajassa mukana ja kykenevät tarjoamaan kansalaisaktivisteille paikan toimia.

Yhteisellä asialla kirja antaa-kin monta hyvää luentoaihetta niin kansalaisjärjestöjen toimin-

nanjohtajille kuin luottamusjohdolle heidän luodatessaan järjestöille uutta tulevaisuutta.

Tytti Isohookana-
Asunmaa